

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi palkkaturvalakia ja merimiesten palkkaturvalakia. Väärinkäytösten estämistä koskevassa säännöksessä todettaisiin nimenomaisesti, että palkkaturvaviranomaisella olisi perustelusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harhita maksettavan palkkaturvan määrä, jos työntekijä on jatkanut työsuhteessa vielä senkin jälkeen, kun hänen on täytynyt tietää työnantajansa maksukyvyttömyydestä.

Työn suorittamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamista palkkaturvana täsmennettäisiin. Tällainen kustannus voitaisiin maksaa palkkaturvana, jos se olisi luonteeltaan tavanomainen ja määrältään kohtuullinen. Odotusajan palkkaa ei maksettaisi enempää kuin palkkaturvana maksetaan saatavia, joiden viivästymisestä odotusajan palkan maksuvelvollisuus aiheutuu.

Esityksessä ehdotetaan takaisinmaksuvelvollisuuden määräämismenettelyä selvennettäväksi siten, että palkkaturvaviranomainen voisi ratkaista palkkaturvana maksetuista saatavista vastuussa olevan takaisinmaksuvelvollisuudesta palkkaturvapäätöksessä tai erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koske-

valla päätöksellä. Nykytilaan nähden muutos merkitsisi sitä, että saatavan takaisinmaksuvelvollisuuden sijasta palkkaturvaviranomainen ratkaisee saatavan maksamisesta vastuussa olevan takaisinmaksuvelvollisuuden. Jos myöhemmin ilmenisi uusia vastuuperusteita, joiden perusteella samasta saatavasta vastaisi muukin taho, tämän takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin ratkaista erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä.

Palkkaturvaviranomaisen tiedonsaantia koskevaa säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että palkkaturvaviranomaisella on oikeus saada palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten välttämättömät tiedot myös Eläketurvakeskukselta. Säännökseen lisättäisiin maininta palkkaturvaviranomaisen oikeudesta saada tiedot maksutta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi aluehallinnon uudistuksesta johtuvat muutokset.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2010 alusta samanaikaisesti aluehallinnon uudistamista koskevien muutosten kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvalain (866/1998) 8 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 7 §:n mukaan viranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva kokonaan tai rajoittaa maksettavan palkkaturvan määrää. Kysymys on yleensä tilanteista, joissa haettu saatava sinänsä täyttää palkkaturvan maksamisen muodolliset edellytykset, mutta palkkaturvaa ei siitä huolimatta makseta tai sitä maksetaan haettua vähemmän. Säännösten tarkoituksena on estää palkkaturvajärjestelmän väärinkäyttö.

Edellä mainittuna väärinkäytöksenä on pidetty menettelyä, jossa työntekijä jatkaa työskentelyään työnantajansa palveluksessa, vaikka työsuhteesta johtuvien saatavien maksaminen on laiminlyöty pidemmältä ajalta. Työnteon jatkaminen on saattanut johtua siitä, että työntekijä on tiennyt palkkaturvan maksavan työsuhteesta johtuvat saatavat. Työnteon jatkaminen kasvattaa maksamattomien saatavien määrää. Palkkaturvajärjestelmän tarkoituksena ei ole, että työntekijä voisi jatkaa työntekoaan palkkaturvajärjestelmän kantaessa taloudellisen riskin tilanteessa, jossa työntekijällä olisi oikeus purkaa työsuhteensa maksamatta jätettyjen palkkasaatavien vuoksi.

Palkkaturvan hylkääminen pitkäaikaisen palkatta työskentelyn perusteella tapahtuu palkkaturvalain 8 §:n 1 momentin 1 kohdan ja merimiesten palkkaturvalain 7 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Lainkohdat koskevat tilannetta, jossa työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi. Tällaisen sopimuksen tai järjestelyn ei ole katsottu edellyttävän sitä, että työntekijän ja työnantajan välillä vallitsisi yhteisymmärrys, vaan järjestelyn on voinut toteuttaa työntekijä yksinkin (HE 104/1998 vp). Palkkaturvan hakijat eivät miellä pitkäaikaisen palkatta työskentelyn merkitsevän sopimusta tai järjestelyä palkkaturvan saamiseksi. Säännök-

sen sanamuoto ja vakiintunut oikeuskäytäntö ovat näin ollen irtautuneet toisistaan, vaikka palkkaturvaviranomaisen oikeutta harkita maksettavan palkkaturvan määrää sanotuissa tilanteissa voidaan oikeuskäytännön perusteella pitää kiistattomana. Palkkaturvan hakijat kokevat lainkohdan soveltamisen tällaisiin tilanteisiin epäoikeudenmukaisena.

Edellä esitetyn vuoksi lainsäädäntöä ehdotetaan selvennettäväksi siten, että palkkaturvalain 8 §:n 1 momenttiin ja merimiesten palkkaturvalain 7 §:n 1 momenttiin lisättäisiin kohta, jonka mukaan palkkaturva voitaisiin evätä tilanteessa, jossa työntekijä on jatkanut työntekoaan vielä senkin jälkeen, kun hänen on täytynyt tietää, ettei työnantaja kykene palkanmaksustaan suoriutumaan. Lisäyksen tarkoituksena ei ole laajentaa harkintasäännöksen soveltamisalaa vaan selventää lainsäädäntöä. Nykykäytännön mukaisesti palkkaturva ei turvaisi sitä osaa saatavista, joka on syntynyt sen jälkeen, kun työntekijän olisi pitänyt ymmärtää työnantajansa olevan maksukyvytön.

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu (mm. VakO 5720/2007/3273, 474/2006/2089 ja 4494/2005/4789), että hakijan oikeus palkkaturvaan voidaan evätä tai sitä voidaan rajoittaa, jos hän on jatkanut työskentelyään vielä senkin jälkeen, kun työnantajan maksukyvyttömyyden on täytynyt käydä hänelle selväksi. Palkkaturvaviranomainen hyväksyy tavallisesti noin kolmen kuukauden palkatta työskentelyn, jos työnantajan maksukyvyttömyyden ei voida katsoa jo tätä ennen tulleen työntekijälle selväksi tai asiaan ei liity väärinkäytökseen viittaavaa. Työntekijän voidaan katsoa olleen tietoinen työnantajan maksuongelmista myös silloin, kun palkanmaksussa on ollut viivästyksiä pidemmän aikaa, minkä jälkeen palkanmaksu on keskeytynyt kokonaan. Palkkaturvaviranomainen on ratkaisukäytännössään edellyttänyt, että työnantajan laiminlyödessä palkanmaksun pidemmältä ajalta työntekijä päättää työsuhteensa, eikä tarpeettomasti kasvata saataviensa määrää.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomion C-201/01 (Walcher vs. Itävalta) mukaan jäsenvaltio voi lähtökohtaisesti toteuttaa väärinkäytösten estämiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Tuomiosta ilmenee, että työntekijän tulisi pääsääntöisesti irrottautua maksukyvyttömän työnantajan palveluksesta sen jälkeen, kun työnantaja on laiminlyönyt palkanmaksun kolmen kuukauden ajalta. Tuomiosta ei kuitenkaan voida johtaa ehdotonta oikeutta palkkaturvaan vähintään kolmen kuukauden ajalta, jos työntekijä on ollut villillisessä mielessä. Tuomiossa kuitenkin todetaan yhteisön lainsäätäjän katsoneen, ettei ole epätavallista, että työntekijä jatkaa työtehtäviensä hoitamista niin kauan kuin palkka on maksamatta ajanjaksolta, joka ei ylitä kolmea kuukautta. Jäsenvaltio ei siis voisi pääsääntöisesti olettaa, että työntekijä, joka ei ole osakas, olisi luopunut työtehtävistään ennen kuin hänen palkkansa on jätetty maksamatta kolmen kuukauden ajanjaksolta.

Työsopimuslain (55/2001) 8 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan työntekijä saa purkaa työsopimuksen päätyväksi heti, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisaajan pituista aikaa. Työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan henkilöllä on pätevä syy erota työstä työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa (purkamisperuste) tarkoitetuissa tapauksissa. Viimeksi mainittua säännöstä on vakiintuneesti sovellettu siten, että työntekijällä on ollut purkamisperuste, jos työnantaja on laiminlyönyt maksaa selvän ja riidattoman palkan. Edellä mainituissa tilanteissa työsopimuksen purkamisesta ei ole seurannut korvausettoman määrääjän asettamista (karenssi).

1.2 Odotusajan palkan maksaminen palkkaturvana

Työsopimuslain 2 luvun 14 §:n mukaan työsuhteen päättyessä päättyy myös palkanmaksukausi. Työsuhteesta johtuvan saatavan suorituksen viivästyessä työntekijällä on oikeus saada korkolain (633/1982) 4 §:ssä tarkoitettua viivästyskoron lisäksi täysi palkan-

sa odotuspäiviltä, enintään kuitenkin kuudelta kalenteripäivältä. Odotusajan palkan tarkoitus on toimia tehosteena, jotta työnantaja suorittaisi työsuhteen päättyessä palkkasääntävät ajallaan (HE 157/2000).

Odotusajan palkka maksettiin ennen vuotta 1996 palkkaturvana kokonaisuudessaan, jos palkkaturvan maksamisen edellytykset muutoin täyttyivät. Hallituksen esityksellä 174/1995 palkkaturvalakia ja merimiesten palkkaturvalakia ehdotettiin muutettavaksi, koska käytännössä oli ilmennyt lyhytaikaisia (esimerkiksi yhden päivän pituisia) työsuhteita, joista työntekijällä syntyi oikeus kertakorvaukseen. Työnantajan laiminlyödessä palkanmaksunsa työntekijällä syntyi mahdollisuus hakea palkkaturvana kertakorvauksen lisäksi odotusajan palkkaa kuudelta päivältä. Palkkaturvakäytännössä ei ollut harvinaista, että 3 000 markan suuruisen kertakorvauksen perusteella oli alle päivänkin kestävästä työstä jouduttu lomakorvauksineen maksamaan palkkaturvaa yli 20 000 markkaa. Tällaista tilannetta ei pidetty kohtuullisena. Esityksessä todettiin lisäksi, ettei täysimääräisen odotusajan palkan saaminen palkkaturvasta olisi perusteltua myöskään silloin, kun työntekijälle on jäänyt maksamatta vain vähäinen määrä varsinaisia työsuhtesääntöjä ja täysimääräinen kuuden päivän odotusajan palkka olisi niihin saataviin nähden suhteettoman suuri.

Esityksessä ehdotettiin palkkaturvalakia ja merimiesten palkkaturvalakia muutettavaksi siten, että odotusajan palkasta maksettaisiin palkkaturvana enintään määrä, joka vastaa työntekijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä työsuhteesta johtuvaa saatavaa.

Eduskunta katsoi (TyVM 6/1995 vp), että palkkaturvana haetun saatavan määrä voi poiketa työsuhteen päättyessä maksamatta jääneen saatavan määrästä esimerkiksi siitä syystä, että työnantaja on työsuhteen päättämisen jälkeen maksanut osan saatavasta ja vain loppuosaa haetaan palkkaturvana. Eduskunnan käsityksen mukaan sen selvittäminen, mikä on ollut työsuhteen päättyessä maksamatta jääneen saatavan määrä niissä tapauksissa, joissa se poikkeaa palkkaturvana haetusta ja sittemmin työntekijälle palkkaturvana maksettavista saatavasta, olisi hankalaa ja aiheuttaisi lisätyötä palkkaturvaviranomai-

sille. Tämän välttämiseksi eduskunta otti ehdotettuihin säännöksiin lisärajoituksen, jonka mukaan odotusajan palkan määrä rajoitettiin enintään määrään, joka vastasi työntekijälle työsuhteen päättyessä maksamatta jäänyttä, palkkaturvana maksettavaa työsuhteesta johtuvaa saatavaa. Vuoden 1999 alusta voimaan tulleessa palkkaturvalaissa ja 1.1.2001 voimaan tulleessa merimiesten palkkaturvalaissa säännöksen sanamuoto muutettiin siten, että odotusajan palkasta maksetaan enintään se määrä, joka palkkaturvana maksetaan muiden työsuhteesta johtuvien saatavien suorituksena.

Säännös on estänyt maksamattomiin saattaviin nähden kohtuuttoman suurien odotusajan palkkojen maksamisen palkkaturvana silloin, kun kysymys on ollut hyvin lyhyestä työsuhteesta. Säännös ei kuitenkaan estä sitä, että työntekijä voisi liki kaikki varsinaiset työsuhteensa ottaa palkkaturvasta saatuaan hakea vähäistä etuutta palkkaturvana ja tämän lisäksi odotusajan palkkaa täysimääräisenä. Tämä koskee erityisesti konkurssipesän tekemien hakemusten käsittelyn jälkeen ilmenneitä saatavia.

Konkurssin alettua pesänhoitaja pyrkii viivymättä irtisanomaan työntekijät työsuhteen 7 luvun 8 §:n mukaista 14 päivän irtisanomisaikaa noudattaen. Odotusajan palkkojen välttämiseksi konkurssipesä pyrkii yhteistyössä palkkaturvaviranomaisen kanssa selvittämään työntekijöiden saatavat ja tekemään hakemuksen työntekijöiden lukuun. Konkurssipesän tekemä palkkaturvahakemus käsitellään nopeutetussa menettelyssä siten, että työntekijät saivat loppupalkkansa viimeistään työsuhteen viimeisenä päivänä, eikä velvoitetta odotusajan palkan maksamisesta syntyisi. Työntekijällä on tämän jälkeen itsenäinen oikeus hakea palkkaturvana sellaista saatavaa, jota ei ole konkurssipesän hakemukseen sisällytetty. On syntynyt tilanteita, joissa työntekijä on konkurssipesän hakemuksen käsittelyn jälkeen hakenut palkkaturvana hyvin vähäistä saatavaa sekä kuuden päivän odotusajan palkkaa. Kuuden päivän odotusajan palkka on tällaisessa tilanteessa ollut suhteettoman suuri viivästyneeseen saatavaan nähden. Odotusajan palkan maksuvelvollisuuden on voinut aiheuttaa esimerkiksi koron maksamatta jääminen tai vähä-

sen luontaisuuden unohtuminen konkurssipesän palkkaturvahakemuksesta.

Odotusajan palkan tarkoituksena on ennakolta vaikuttaa työnantajan käyttäytymiseen siten, että tämä suorittaisi saatavat ajallaan työsuhteen päättymistilanteessa. Odotusajan palkan maksuvelvollisuus on eräänlainen sanktio työnantajalle. Jos työnantaja on maksukyvytön ja työntekijä hakee saataviaan palkkaturvana, tämä sanktio kohdistuu kuitenkin valtioon. Odotusajan palkan tarkoitus ei ole toimia tehosteena palkkaturvana ripeälle maksatukselle.

Esityksessä ehdotetaan, että odotusajan palkkana ei maksettaisi enempää kuin palkkaturvana maksetaan saatavia, joiden viivästyneisyydestä odotusajan palkan maksuvelvollisuus aiheutuu. Tällöin palkkaturvana maksettava odotusajan palkka ei muodostuisi viivästyneeseen saatavaan nähden suhteettoman suureksi.

1.3 Työn suorittamisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen palkkaturvana

Tavallisimpien palkka- ja lomaetuussaatavien lisäksi palkkaturvana haetaan usein erilaisia kulukorvauksia, joista ei pidetä ennakonpidätystä. Tavallisimpia kulukorvauksia ovat kilometrikorvaukset, päivärahat ja vähäiset matkalippukulut. Palkkaturvaviranomainen arvioi saatavakohtaisesti, onko kysymyksessä sellainen saatava, joka voidaan palkkaturvajärjestelmän puitteissa maksaa. Arvio tehdään sen perusteella, katsotaanko saatavan johtuvan työsuhteesta vai ei. Palkkaturvain 4 §:n ja merimiesten palkkaturvain 3 §:n mukaan palkkaturvana maksetaan työntekijän työsuhteesta johtuvia saatavia, joiden peruste ja määrä on saatu selvitettyä.

Työsuhteesta johtuvan saatavan määrittäminen on suhteellisen paljon oikeuskäytäntöä, mutta rajanveto palkkaturvana maksettavien ja sen ulkopuolelle jäävien saatavien osalta on siitä huolimatta jäänyt epäselväksi, eikä käytäntö ole myöskään muodostunut yhdenmukaiseksi eri osissa maata.

Palkkaturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksaminen työnantajan maksukyvyttömyyden varalta. Palkkaturvaa piiriin

kuuluvia saatavia ei ole mahdollista tyhjentävästi luetella.

Työelämässä on tavallista, että työntekijä maksaa omista varoistaan sellaisia vähäisiä kuluja, joiden maksaminen kuuluu työnantajalle. Työntekijä perii maksamansa suoritukset takaisin työnantajalta kuitteja vastaan. Palkkaturvajärjestelmän tarkoituksen kannalta on perusteltua, että työntekijälle syntyvät kulusaatavat työnantajalta voidaan määrättyyn rajaan saakka maksaa palkkaturvana. Palkkaturvajärjestelmän tarkoituksena ei kuitenkaan ole turvata kaikenlaisia kuluja, joita työntekijä on saattanut työnantajansa puolesta suorittaa. Työntekijällä ei nimittäin lähtökohtaisesti ole velvollisuutta maksaa työnantajalle kuuluvia kuluja omista varoistaan. Esimerkiksi työntekijän omista varoistaan maksamien edustuskulujen (esimerkiksi ravintolalaskut) korvaamista palkkaturvana ei voida pitää perusteltuna.

Työn suorittamisesta johtuvien yksittäisten kulujen maksamista palkkaturvana voidaan pitää perusteltuna, kun työntekijän itse maksuma kulu on työelämässä tai toimialalla tavallinen ja määrä kohtuullinen. Palkkaturvan rajoittaminen kohtuulliseen määrään on perusteltua, koska työntekijällä ei ole ollut velvollisuutta maksaa työnantajalle kuuluvia kuluja.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi palkkaturvalakiin uusi 9b § ja merimiesten palkkaturvalakiin uusi 8b §, joiden mukaan työn suorittamisesta aiheutuva matka- tai muu kulukorvaus voidaan maksaa palkkaturvana, jos se on luonteeltaan tavanomainen ja määrältään kohtuullinen. Tavanomaisuudella tarkoitettaisiin sitä, että toimialalla, työpaikalla tai kyseisessä työsuhteessa on tavallista, että työntekijä maksaa työnantajalleen kuuluvan kulun ja perii sen työnantajaltaan jälkikäteen takaisin. Myös työsuhteessa noudatettu pitkäaikainen käytäntö voisi vaikuttaa tavanomaisuuden arviointiin. Koska työntekijällä ei ole velvollisuutta maksaa omista varoistaan työnantajansa kuluja, määrältään suurien kustannusten maksaminen tapahtuisi työntekijän omalla riskillä. Kohtuullisuusvaatimus koskisi yksittäisen kulun lisäksi työsuhteessa kertyneiden kulusaatavien kokonaismäärää. Työntekijältä edellytettäisiin, että tämä perisi kuluja aktiivisesti työnantajaltaan, eikä ker-

ryttäisi kulusaatavia suurta määrää. Jos kulujen määrä on nettopalkkaan nähden suhteetoman suuri, voidaan niitä pitää kohtuuttomina. Tällainen menettely voi ilmentää myös mahdollisen väärinkäytöksen olemassaoloa.

1.4 Takaisinmaksuvelvollisuuden määrittäminen

Nykyisen palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaan palkkaturvana maksettavat saatavat siirtyvät kaikkine oikeuksineen valtiolle päätöksen antopäivästä.

Palkkaturvalain 17 §:n ja merimiesten palkkaturvalain 15 §:n mukaan työnantaja, kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ja avoimen yhtiön yhtiömies sekä muu työntekijän saatavien maksamisesta vastuussa oleva on velvollinen maksamaan valtiolle takaisin palkkaturvana maksetut määrät päätöksen antopäivästä lukien laskettavine korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen.

Saatavien siirtymisen ei ole katsottu aiheuttavan muutoksia saatavan perusteeseen. Saatavien maksamisesta vastuussa olevilla velallisilla on katsottu olevan velkojanvaihdoksesta huolimatta sama velvollisuus suorittaa työntekijöiden maksamatta olevat palkkasaa-tavat kuin, jos velkojina olisivat työntekijät itse (KKO 2004:12). Maksuvelvollisen vastuun saatavista perustuu siis muuhun lainsäädäntöön, kuten esimerkiksi työsopimuslakiin. Saatava ei ole kuitenkaan ilman erityistä säännöstä perittävässä ulosottoteitse. Palkkaturvalain 14 §:n 2 momentin ja merimiesten palkkaturvalain 15 §:n 2 momentin mukaan palkkaturvapäätöksessä on määrättävä takaisinmaksuvelvollisuudesta. Palkkaturvalain 18 §:ssä ja merimiesten palkkaturvalain 16 §:ssä säädetään, että palkkaturvapäätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio.

Useimmiten saatavien maksamisesta vastuussa olevien takaisinmaksuvelvollisuus pystytään selvittämään vaivatta ja maksuvelvolliseksi määrätään työnantaja, tai jos kysymys on henkilöyhtiöstä, maksuvastuuseen määrätään myös henkilöyhtiön vastuunalaiset yhtiömiehet. Joskus on kuitenkin tilanteita, joissa vastuu palkkaturvana maksettavista saatavista on hyvin epäselvää. Erityisesti

näin on tilanteissa, joissa palkkaturvaviranomainen arvioi, että työnantajan liiketoiminta on saattanut siirtyä työsopimuslain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla uudelle taholle. Vastuu voi olla epäselvä myös silloin, kun työnantajan katsotaan suorittaneen sellaisia järjestelyjä, joiden voidaan katsoa täyttävän vastuun samastamisen edellytykset. Joskus voi olla epäselvää, kuka ylipäättään on työntekijän oikea työnantaja.

Työsopimuslain 1 luvun 10 §:ssä säädetään liikkeen luovuttajan ja luovutuksensaajan välisestä vastuunjaosta liikkeen luovutustilanteessa. Sen mukaan työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhde-etuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Ennen luovutusta eräänntyneestä työntekijän palkka- tai muusta työsuhhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti.

Palkkaturvaviranomainen pyrkii palkkaturva-asian käsittelyn yhteydessä selvittämään, liittyykö asiaan liikkeen luovutus, jolla voisi olla vaikutusta palkkaturvasaatavien takaisinmaksuvelvollisuuteen. Liikkeen luovutukseen liittyvän tosiseikaston selvittäminen saattaa olla vaikeaa. Liikkeen luovutuksen tunnusmerkistön täytyminen ei välttämättä ajallisesti liity mihinkään yksittäiseen tapahtumaan, vaan liikkeen luovutuksen luovat tunnusmerkit voivat täytyä pidemmän ajan kuluessa, mutta kuitenkin niin, että myöhemmässä vaiheessa voidaan liikkeen luovutuksen puolesta puhuvien tosiseikkojen kokonaisuuden osoittavan liikkeen luovutuksen tapahtuneen. Liikkeen luovutuksen selvittämistä voi vaikeuttaa myös se, että asianosaiset ovat saattaneet menettelyn kuluessa jättää liikkeen luovutusta ilmentävät seikat epähuomiossa viranomaiselle kertomatta tai jopa tarkoituksella salata ne. Konkurssipesien laatimien palkkaturvahakemusten osalta lisähaasteen tuo se, että ne ratkaistaan tavallisesti nopeutetussa menettelyssä. Koska palkkaturva-asian käsittely pyritään hoitamaan nopeasti, alle kahdessa viikossa, ennen konkurssia tapahtunut liikkeen luovutus saattaa jäädä havaitsematta. Liikkeen luovutus voi näissä tapauksissa ilmetä vasta pesänhoitajan ryhtyessä tarkemmin selvittämään yritykses-

sä ennen konkurssin alkamista tehtyjä liiketoimia.

Jotta takaisinmaksuvelvollisuuden selvittäminen ei viivyttäisi perusteeltaan ja määrältään selvien saatavien maksamista palkkaturvana, nykyisen palkkaturvalain 14 §:n 2 momentissa ja merimiesten palkkaturvalain 12 §:n 2 momentissa säädetään mahdollisuudesta ratkaista takaisinmaksuvelvollisuus erikseen, mutta kuitenkin viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on pysytty selvittämään. Näissä tilanteissa palkkaturvaviranomainen on katsonut työntekijällä olevan oikeus saatavaan, mutta epäselväksi on jäänyt, kuka tai ketkä vastaavat valtioon nähden palkkaturvana maksetuista saatavista.

Mahdollisuus ratkaista saatavan takaisinmaksuvelvollisuus irrallaan palkkaturvapäätöksestä ei ole kokonaan poistanut takaisinmaksuvelvollisuuden määrittämiseen liittyviä ongelmia. Nykyinen sääntely rakentuu ajatukselle, että takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin ratkaista kaikkien maksuvelvollisten osalta yhdellä kertaa, joko palkkaturvapäätöksessä tai sitten myöhemmin tehtävällä erillisellä päätöksellä. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että takaisinmaksuvelvollisuus voi olla yhden maksuvelvollisen osalta selvä ja toisen osalta epäselvä. Tällöin on tarpeen ratkaista maksuvelvollisuus sen osalta, jonka maksuvelvollisuus on saatu selvitettyä ja ratkaista toisen maksuvelvollisuus myöhemmin. On myös mahdollista, että jonkun toisen maksuvelvollisen vastuuperusteet ilmenevät tai jopa syntyvät myöhemmin, eikä tätä koskevaa takaisinmaksuvelvollisuutta ole siitä syystä voitu aiemmin ratkaista.

Joissakin työ- ja elinkeinokeskuksissa on ollut käytäntönä, että epäselvissä tapauksissa palkkaturvan takaisinmaksuvelvollisuus on määrätty työnantajan osalta ja samalla varmuuden vuoksi lausuttu päätöksessä mahdollisuudesta ratkaista muusta maksuvelvollisuudesta eri päätöksellä. Näin on toimittu, jos on ollut syytä epäillä muun vastuuperusteen, kuten liikkeen luovutuksen olemassaoloa. Uusi päätös on tehty ainoastaan siinä tapauksessa, että myöhemmin on ilmennyt uusia maksuvelvollisia. Jos uusia vastuuperusteita ei ole ilmennyt, varauma on jäänyt auki lopullisesti. Edellä kuvattu ratkaisu ei ole palkkaturvalain sanamuodon mukainen, vaikka se

ei suoranaisesti sitä estäkään. Palkkaturvaviranomainen ei ole palkkaturvaa maksaessaan aina tietoinen kaikista mahdollisista vastuuperusteista, eikä voi näin ollen tehdä varauksenaan palkkaturvapäätökseen. On myös mahdollista, että vastuuperuste syntyy vasta palkkaturvan maksamisen jälkeen. Jos liikkeen luovutus tapahtuu palkkaturvan maksamisen jälkeen, luovutuksensaaja vastaa palkkaturvana maksetuista saatavista niiden työsuhteiden osalta, jotka ovat voimassa vielä liikkeen luovutushetkellä.

Epätietoisuutta on ollut myös siitä, voiko palkkaturvaviranomainen ratkaista jonkun uuden maksuvelvollisen takaisinmaksuvelvollisuuden erillisellä päätöksellä siitä huolimatta, ettei takaisinmaksuvelvollisuutta ole jätetty palkkaturvaa maksettaessa toistaiseksi ratkaisematta tai kun päätökseen ei ole merkitty edellä kuvattua varauksia. Takaisinmaksuvelvolliseksi määrättävän maksuvelvollisuus on syntynyt muun lain perusteella, mutta kysymys on siitä, voidaanko palkkaturvamenettelyssä ratkaista takaisinmaksuvelvollisuus siten, että siitä annettu päätös olisi täytäntöönpanokelpoinen.

Ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan hallintolainkäytössä ja hallintomenettelyssä asetettu maksuvelvoite pannaan täytäntöön ulosottokaaren mukaisesti, jos siitä on ulosottokaareissa tarkoitettu ulosottoperuste, ja täytäntöönpano edellyttää ulosottokaaren mukaisia toimia. Ulosottoperusteita ovat ulosottokaaren 2 luvun 2 §:n 6 kohdan mukaan valtioneuvoston, ministeriön, valtion keskushallintoon kuuluvan viraston, ja lääninhallituksen päätös sekä muu hallintopäätös, jos sen täytäntöönpanosta ulosottokaaren mukaisessa järjestyksessä säädetään muussa laissa. Hallituksen esityksen (HE 216/2001, s. 65) mukaan lainsäädännössä olisi erikseen ratkaistava, voidaanko määrätynlaisessa hallintoasiassa annetulle hallintopäätökselle myöntää ulosottokelpoisuus. Muun kuin edellä mainitussa kohdassa luetellun hallintoviranomaisen hallintopäätöksen täytäntöönpano edellyttää siis aina erityissäännöstä.

Erityisen säännöksen puuttuessa ei liene mahdollista ratkaista erikseen luovutuksensaajan takaisinmaksuvelvollisuutta ainakaan siten, että päätös olisi täytäntöön pantavissa

niin kuin lainvoimainen tuomio. Käytännössä tällaisissa tilanteissa palkkaturvaviranomaisen olisi nostettava suorituskanne luovutuksensaajaa vastaan saadakseen täytäntöönpanoperusteen. Toinen vaihtoehto, jota tosin ei tiettävästi ole tällaisissa tilanteissa käytetty, olisi hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta hallintolainkäyttölain (586/1996 vp) mukaista purkua. Hallinnollisesti purku on hidaskon mekanismi maksuvelvollisuuden määräämiseen. Vuonna 2007 korkeimman hallinto-oikeuden keskimääräinen käsittelyaika purkuasioissa oli 10,9 kuukautta. Vuonna 2006 keskimääräinen käsittelyaika oli 12,4 kuukautta. Ajan kulumisella voi olla haitallinen vaikutus takaisinperinnän kannalta ja se voi merkitä, ettei saatavia saada luovutuksensaajalta perityksi. On myös huomionarvoista, että purku kohdistuu koko päätökseen, jonka vuoksi myös työntekijän oikeus palkkaturvaan olisi purun jälkeen ratkaistava uudelleen.

Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturvana maksetuista saatavista vastuussa olevan takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin ratkaista palkkaturvapäätöksellä tai erikseen maksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Ehdotettu malli korostaisi nykytilaan nähden sitä, että palkkaturvaviranomaisen tekemä päätös takaisinmaksuvelvollisuudesta koskisi ainoastaan päätöksessä maksuvelvolliseksi määrättyjä asianosaisia. Jos maksuvelvollisia olisi muitakin, aiemmin tehdyn takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen oikeusvoima ei estäisi muun tahon määräämistä takaisinmaksuvelvolliseksi. Samasta saatavasta voitaisiin siis tehdä yksi tai useampi takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös ja määrätä aiemmin saatavasta takaisinmaksuvelvolliseksi joutuneelle velalliselle uusia kanssavelallisia, jos sellaisia vastuuperusteita ilmenisi. Säännös selventäisi maksuvelvollisuuden määräämismenettelyyn liittyvää tulokannanvaraisuutta.

Palkkaturvaviranomainen voisi omaloitteisesti ottaa maksuvelvollisuutta koskevan asian tutkittavakseen, jos se havaitsee sellaisia vastuuperusteita, joiden perusteella joku muu kuin aikaisemmin maksuvelvolliseksi määrätty voisi olla palkkaturvalain 17 §:n perusteella vastuussa palkkaturvana maksetuista saatavista. Jatkossa takaisinmak-

suvelvollisuutta koskevassa määräyksessä ei tarvitsisi epäselvissäkään tilanteissa mainita, että muusta mahdollisesta maksuvelvollisuudesta voidaan määrätä eri päätöksellä, koska palkkaturvaviranomainen voisi viran puolesta ratkaista sellaisen maksuvelvollisuuden, jonka maksuvelvollisuutta ei ole aiemmin ratkaistu.

Palkkaturvaviranomaisen ottaessa takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan asian käsiteltäväkseen irrallaan palkkaturvapäätöksestä, on kysymys hallintomenettelystä, johon sovelletaan hallintolakia (434/2003 vp). Palkkaturvaviranomainen ratkaisisi asian takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellään, joka olisi täytäntöön pantavissa palkkaturvalain 18 §:n tai merimiesten palkkaturvalain 16 §:n perusteella niin kuin lainvoimainen tuomio. Ennen asian ratkaisua olisi maksuvelvolliseksi määrättävää kuuluttava niin kuin hallintolaisissa säädetään.

Valmistelun yhteydessä harkittiin vaihtoehtona sitä, että palkkaturvaviranomaisen voisi käsitellä saatavien takaisinmaksuvelvollisuuden uudelleen, jos ilmenisi uusia vastuuperusteita. Kysymys olisi oikaisumenettelystä, jolla jo tehtyihin päätöksiin sisältyvää määrystä takaisinmaksuvelvollisuudesta oikaisutaisiin siten, että se kattaisi kaikki maksuvelvolliset. Tässä mallissa palkkaturvan takaisinmaksuvelvollisuus olisi ratkaistu maksuvelvollisten osalta joko palkkaturvapäätöksessä, tai jos maksuvelvollisuuden ratkaiseminen ei olisi ollut mahdollista huomattavasti viivyttyä palkkaturvan myöntämistä, erillisellä päätöksellä. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskevaa määrystä ei olisi siten pidetty maksuvelvolliskohtaisena määräyksenä vaan määräyksenä siitä, keiden on katsottava vastaavan palkkaturvana maksetun saatavan takaisinmaksusta. Hallintolain mukainen asiavirheen korjaaminen edellyttää niiden suostumusta, joiden vahingoksi päätöstä korjataan. Palkkaturvamenettelyssä tällaisen suostumuksen saaminen on hyvin epätodennäköistä. Sen vuoksi vaihtoehtoisessa mallissa olisi jouduttu poikkeamaan hallintolain mukaisista vaatimuksista, mikä puolestaan olisi voinut olla hallintopäätöksen pysyvyyttä koskevien periaatteiden kannalta ongelmallista. Oikaisumenettely ei olisi myöskään voinut pohjautua sellaisiin vastuuperusteisiin,

jotka olisivat syntyneet päätöksenteon jälkeen. Malli olisi ollut hallinnollisesti hyvin raskas, eikä se olisi ollut päätöksen pysyvyyttä koskevien periaatteiden kannalta ongelmaton.

Esityksessä ehdotetaan myös terminologista täsmennystä palkkaturvapäätöksen ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen osalta. Voimassa olevassa palkkaturvalaissa ja merimiesten palkkaturvalaissa ei erotella palkkaturvapäätöstä ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskevaa päätöstä, vaan näistä molemmista käytetään termiä ”palkkaturvapäätös”. Koska takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva asia voidaan ratkaista varsinaisesta palkkaturvapäätöksestä irrallisena, on laeissa selvyuden vuoksi tarpeen mainita palkkaturvapäätöksen lisäksi maksuvelvollisuutta koskeva päätös. Tällaisia säännöksiä ovat päätöksen tiedoksiantoa, täytäntöönpanokelpoisuutta ja työnantajan takaisinsaantikannetta koskevat säännökset.

1.5 Palkkaturvaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Voimassaolevan palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaan työvoimaja elinkeinokeskuksella [työ- ja elinkeinokeskuksella] on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja työvoimatoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten tarpeelliset tiedot. Palkkaturvamenettelyssä on edellisten lisäksi kaivattu vastaavaa tiedonsaantioikeutta Eläketurvakeskukselta ja eläkelaitoksilta.

Palkkaturvamenettelylle on tyypillistä, etteivät työnantajat tai näiden edustajat vastaa palkkaturvaviranomaisen tekemiin tiedusteluihin. Usein työnantajien edustajia ei edes tavoiteta. Palkkaturva-asian selvittäminen voisi ilman riittäviä tiedonsaantioikeuksia olla mahdotonta ilman työnantajan myötävaikutusta, koska työntekijällä ei aina ole täsmällistä tietoa työsuhteensa keskeisistä ehdoista tai saatavista. Usein on tarpeen tukeutua myös muihin kuin työntekijältä saataviin tietoihin. Palkkaturvaviranomaisen tulisi voida epäselvissä tilanteissa tiedoksisaantioi-

keuksiaan käyttämällä varmistua palkkaturvaviranomaisen saatavien oikeellisuudesta. Tämä on tärkeää sekä työntekijän että työnantajan oikeusturvan kannalta.

Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturvaviranomaisella olisi oikeus saada palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten tietoa myös Eläketurvakeskukselta. Eläketurvakeskukselta voitaisiin pyytää esimerkiksi ansaintarekisteriin tallennettuja työsuhdetietoja. Tietotarve koskee erityisesti tilanteita, joissa epäillään väitetyn työsuhteen olemassaoloa tai työsuhhteessa noudatettuja ehtoja. Palkkaturvaviranomainen voisi pyytää tietoja esimerkiksi ilmoitetun eläkepalkan suuruudesta tai muista työsuhdetiedoista. Toisinaan palkkaturvaviranomainen haluaa varmistaa, ettei hakijan ole ilmoitettu olevan kokoaikaisessa työssä muualla kuin palkkaturva-asiassa työnantajaksi ilmoitetun työnantajan palveluksessa. On myös tilanteita, joissa on epäselvää, kuka on ollut hakijan työnantaja. Eräänä työnantajuuden tunnusmerkkinä voidaan pitää sitä, kenet on eläkejärjestelmässä ilmoitettu palkan maksajaksi. Kysymys olisi yksittäisiin tapauksiin liittyvistä kyselyistä ja lähinnä tilanteista, joihin liittyy epäselvyyksiä. Tietopyyntöjen määrä olisi arviolta joitakin kymmeniä vuodessa.

Voimassaolevassa laissa tietojen antaminen on kytketty tarpeellisuusvaatimukseen. Alkuaan esitystä valmisteltaessa pidettiin lähökohtana, että tarpeellisuusvaatimus säilyisi ja Eläketurvakeskus ainoastaan lisittäisiin säännöksessä lueteltuihin tahoihin, joilta palkkaturvaviranomaisella on oikeus saada tietoa palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten. Voimassa olevan palkkaturvain kohdalla kysymys on sääntelystä, jossa tietosisällöt ei ole lueteltu, vaan tiedonsaantioikeus rajautuu niihin tietoihin, joita tarvitaan palkkaturvahakemuksen käsittelemiseksi. Lainsäädäntö ei ole sopusoinnussa perustuslakivaliokunnan viimeaikaisten lausuntojen kanssa. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan, että palkkaturvaviranomaisella olisi oikeus saada tiedot, jos ne ovat välttämättömiä palkkaturvahakemuksen käsittelemistä varten.

Lisäksi ehdotetaan, että palkkaturvaviranomaisella olisi oikeus saada pyytämänsä tiedot maksutta. Käytännössä viranomaisten välinen tietojenvaihto tapahtuu nykyisinkin

maksutta. Palkkaturvaviranomainen toimittaa nykyisin Eläketurvakeskukselle maksutta kopion palkkaturvapäätöksistä. Vuonna 2008 edellä mainittuja päätöksiä tehtiin noin 4600 kappaletta. Palkkaturvaa hakiessaan konkursipesä on velvollinen ilmoittamaan Eläketurvakeskukselle työntekijälle maksetun palkkaturvamäärän. Eläketurvakeskus ei pyydä näitä tietoja pesänhoitajilta vaan palkkaturvaviranomaiselta. Näin ollen tietojen luovuttamisen maksuttomuutta puoltaisi tietojenvaihdon vastavuoroisuus.

1.6 Aluehallinnon uudistuksesta johtuvat tekniset muutokset

Työvoima- ja elinkeinokeskukset ja työvoimatoimistot muutettiin vuoden 2009 alusta lukien työ- ja elinkeinokeskuksia sekä työ- ja elinkeinotoimistoja (796/2008) koskevalla lailla työ- ja elinkeinokeskuksiksi ja työ- ja elinkeinotoimistoiksi. Tässä yhteydessä palkkaturvakiin ja merimiesten palkkaturvakiin ei tehty muutoksia, vaan siirtymäsäännöksen mukaan jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työvoima- ja elinkeinokeskukseen tai työvoimatoimistoon, viittausten on katsottava tarkoittavan sanotun lain mukaista työ- ja elinkeinokeskusta tai työ- ja elinkeinotoimistoa.

Eduskunnassa on käsiteltävänä aluehallinnon uudistamista koskeva hallituksen esitys (HE 59/2009 vp), jossa ehdotetaan, että nykyiset lääninhallitukset, työ- ja elinkeinokeskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirien työsuojelutoimistot koottaisiin kahteen monialaiseen viranomaiseen, joita olisivat aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Esityksen mukaan palkkaturva-asiat kuuluisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviin. Työ- ja elinkeinotoimistot toimitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohjauksessa.

Tässä esityksessä ehdotetaan tehtäväksi aluehallinnon uudistuksen yhteydessä ehdotetut toimivaltaisten viranomaisten nimimuu- tokset. Palkkaturva-asioiden hoitaminen siirretään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, minkä vuoksi palkkaturvallaissa ja merimiesten palkkaturvallaissa työvoima- ja

elinkeinokeskuksia koskevat nimet tulisi korvata elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia koskevilla nimillä. Vastaavasti työvoimatoimistoja koskevat nimet tulisi korvata työ- ja elinkeinotoimisto -nimillä.

Palkkaturvalain 11 §:n 1 momentin viittaus työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) 2 §:n 3 momenttiin korvattaisiin viittauksella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (/) 5 §:ään.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

Takaisinmaksuvelvollisuuden määräämistä koskevat muutokset selkeyttäisivät takaisinmaksuvelvollisuuden määräämiseen liittyvää menettelyä. Erityisesti tämä koskee liikkeen luovutustilanteita, joissa maksukykyinen luovutuksensaaja voitaisiin erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä määrätä vastuuseen luovuttajan palkanmaksuun liittyvistä laiminlyönneistä. Maksuvelvollisuus perustuu muuhun lainsäädännön kuten työsopimuslakiin tai vuosilomalakiin. Palkkaturvamenettelyssä tehdyllä päätöksellä maksuvelvollisuus saadaan täytäntöpanokelpoiseksi. Esitetty muutos voi joissakin tilanteissa nopeuttaa maksuvelvollisuuden määräämistä ja siten parantaa perintätulosta.

Palkkaturvakäytännössä on havaittu, että liikkeen luovutukset koskevat usein tilanteita, joissa luovuttajayritys ja luovutuksensaajayritys toimivat saman intressipiirin hallinnassa ja luovuttajayrityksen toiminnan alasajoon liittyy pyrkimys siirtää tuottava liiketoiminta uuteen yritykseen ja jättää veloitteet vanhaan yritykseen. Tällainen menettely on voitu toteuttaa ketjussa useita kertoja, mistä voi muodostua tällaisen yritystoiminnan harjoittajille oikeudetonta kilpailuetua muihin alalla toimiviin nähden. Palkkaturvaviranomaisen mahdollisuudet puuttua tällaisiin epäterveisiin järjestelyihin voinee välillisesti vaikuttaa myönteisesti muiden samalla alalla toimivien yritysten toimintaympäristöön.

2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Väärinkäytösten estämistä koskevan säännöksen selventäminen voi vähentää jonkin verran palkkaturvapäätöksistä tehtävien valitusten määrää ja valitusten käsittelyyn kuluva-aikaa työ- ja elinkeinokeskuksissa ja muutoksenhakuviranomaisissa. Takaisinmaksuvelvollisuuden määräämistä koskeva muutos selventäisi olennaisesti maksuvelvollisuuden määräämiseen liittyviä menettelytapoja työ- ja elinkeinokeskuksissa. Muutos ei vaikuttane muiden viranomaisten toimintaan.

Tiedonsaantioikeuksien laajentaminen lisäisi jonkin verran työtä Eläketurvakeskuksissa. Tietopyyntöjen määrä olisi kuitenkin todennäköisesti vähäinen. Tietopyyntöjä tehtäisiin lähinnä tapauksissa, joihin liittyy väärinkäytösepäilyjä. Näissä tapauksissa asian selvittäminen voi usein olla myös Eläketurvakeskuksen intressissä.

2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Maksuvelvollisuuden määräämismenettelyä koskevat muutokset ja tiedonsaantioikeuksien laajentaminen vaikuttaisivat myönteisesti harmaan talouden ja lain kiertämistarcoituksessa tehtyjen järjestelyiden torjuntaan. Tällaisissa järjestelyissä on joskus kysymys tilanteista, joissa konkurssia käytetään keinona turvata yritystoiminnan jatkuminen, mutta päästään eroon veloista. Kysymys voi olla toistuvista konkurseista, joissa liiketoiminta käynnistetään aina uudelleen ilman todellista liiketaloudellista kannattavuustavoitetta. Muutokset merkitsisivät palkkaturvajärjestelmän näkökulmasta sitä, että keinotekoisilla järjestelyillä ei voitaisi tehokkaasti välttää palkkaturvavelan perintää. Tiedonsaantioikeuksien laajentaminen parantaisi palkkaturvaviranomaisen mahdollisuuksia selvittää väärinkäytösepäilyjä ja torjua harmaata taloutta.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Palkkaturvan takaisinmaksuvelvollisuuden määräämistä koskevien muutosten osalta valmistelussa on kuultu oikeusmi-

nisteriötä. Eläketurvakeskukselle ja Työeläkevakuuttajat TELA ry:lle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi tiedonsaantioikeutta koskevassa asiassa. Lakiesitystä on käsitelty palkkaturva-asiain ja merimiesasiain neuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina keskeiset työmarkkinajärjestöt.

Eläketurvakeskus katsoi lausunnossaan, että sillä ja eläkelaitoksilla tulisi olla mahdollisuus saada korvaus tietojen luovuttamisesta syntyvistä kustannuksista. Jos tämä ei olisi mahdollista, ainakin olennaiset lisäkustannukset olisi kuitenkin korvattava. Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturvaviranomainen saisi tiedot kaikissa tapauksissa maksutta. Tietojen luovuttamisen maksuttomuutta puoltaa tietojen vaihdon vastavuoroisuus. Palkkaturvaviranomainen toimittaa Eläketurvakeskukselle maksutta kopion kaikista palkkaturvapäättöksistä. Lausuntovaiheessa esitykseen sisältyi ehdotus palkkaturvaviranomaisen tiedonsaantioikeuden ulottamisesta myös eläkelaitoksiin. Elinkeinoelämän keskusliitto ry lausui, että viranomaisen oikeutta saada tietoja eläkelaitoksilta on käsitelty myös valmisteltaessa muutosta lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (HE 50/2009 vp). Tiedonsaantioikeutta eläkelaitoksilta ei tässä yhteydessä toteutettu, vaan asia vietiin jatkovalmisteluun. Elinkeinoelämän keskusliitto ry

katsoo, että palkkaturvaviranomaisen tiedonsaantioikeus eläkelaitoksilta tulisi ratkaista samansuuntaisesti työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeuden kanssa.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen aluehallinnon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 59/2009 vp). Esityksessä ehdotetaan, että nykyiset lääninhallitukset, työ- ja elinkeinokeskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristölupavirastot, tiepiirit ja työsuojelupiirien työsuojelutoimistot kootaan kahteen monialaiseen viranomaiseen, joita olisivat aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Aluehallinnon uudistamista koskeva esitys merkitsee teknisiä muutoksia palkkaturvalaissa ja merimiesten palkkaturvalaissa säädettyihin toimivaltaisten viranomaisten nimiin. Nimimuutokset on tarkoitus toteuttaa tällä esityksellä. Palkkaturva-asiat kuuluisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviin. Työ- ja elinkeinotoimistot toimisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohjauksessa.

Aluehallinnon uudistamista koskeva lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Palkkaturvalaki

3 §, 10 §, 13 §, 15 §, 19 §, 24 §, 26 §, 28 a §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi aluehallinnon uudistamishankkeesta johtuvat muutokset. Työvoima- ja elinkeinokeskus korvataan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus –nimellä ja työvoimatoimisto korvataan työ- ja elinkeinotoimisto –nimellä.

8 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momenttiin lisättäväksi uusi kohta, jonka perusteella palkkaturvaviranomaisella olisi oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrää, jos työntekijä on tietoisena työnantajansa maksukyvyttömyydestä jatkanut työsuhteessa. Säännöksen tarkoituksena ei ole laajentaa nykyisen harkintasäännöksen soveltamisalaa, vaan kirjata lakiin nykyinen käytäntö.

Työnantajan laiminlyönnit tai viivästyksset työntekijän palkanmaksussa ovat osoitus siitä, että työnantajalla on taloudellisia vaikeuksia. Jos laiminlyönnit tai viivästyksset jatkuvat pitkään, työntekijä tulee tietoiseksi työnantajansa maksukyvyttömyydestä. Tämän jälkeen työsuhteessa jatkaminen merkitsee palkkaturvan piirin kuuluvien vastuiden tarpeetonta kasvamista.

Palkkaturvaviranomainen on voinut hyväksyä noin kolmen kuukauden palkatta työskentelyn, jos työnantajan maksukyvyttömyyden ei voida katsoa jo tätä ennen tulleen työntekijälle selväksi tai asiaan ei liity väärinkäytösepäilyjä. Sääntely ei siis merkitsisi sitä, että työntekijällä olisi ehdoton oikeus palkkaturvaan kolmelta kuukaudelta, jos hän on selvästi ollut tietoinen työnantajansa maksukyvyttömyydestä jo tätä ennen ja kasvattanut palkkaturvan vastuuta maksamattomista saatavista.

Työnantajan palkanmaksuongelmat voivat kasvaa vähitellen siten, että ensin on vähäisiä maksuviivästyksiä ja vasta myöhemmin palkanmaksun laiminlyönnejä. Vähäiset palkanmaksujen viivästymiset eivät välttämättä merkitse työnantajan maksukyvyttömyyttä, eikä niitä yleensä oteta huomioon kolmen

kuukauden aikaa laskettaessa. Jos maksuviivästyksiä on ollut useampien kuukausien ajan ja lopulta palkanmaksu loppuu kokonaan, työntekijältä edellytetään nopeampaa reagointia. Myös työnantajan tekemät ilmoitukset maksukyvyystään voivat vaikuttaa asiaan. Työnantajan tekemät ilmoitukset siitä, että saatavat maksetaan myöhemmin, eivät vaikuta arviointiin.

Työntekijän kannalta säännös merkitsisi, että jatkaessaan työntekoaan työnantajansa maksukyvyttömyydestä tietoisena, hän ei voisi enää luottaa siihen, että palkkaturva turvaa hänen saatavansa. Jatkaessaan työntekoa työntekijä kantaisi itse riskin siitä, että työnantaja ei kykene työsuhtesaatavia maksamaaan. Työntekijällä on työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan oikeus purkaa työsopimuksen päättyväksi heti, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisaajan pituista aikaa. Työntekijällä on sanotun lainkohdan mukaan oikeus purkaa työsuhte, jos työnantaja laiminlyö palkanmaksunsa.

9 §. Palkkaturvalain 9 §:n 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että odotusajan palkkana ei maksettaisi enempää kuin palkkaturvana maksetaan saatavia, joiden viivästymisestä odotusajan palkan maksuvelvollisuus aiheutuu.

Muutos koskisi vain niitä tilanteita, joissa työntekijä hakee palkkaturvana odotusajan palkkaa enemmän kuin hänelle on palkkaturvana maksettu työsuhteen päättyessä viivästyneitä saatavia.

Esimerkki: Työntekijälle on konkurssipesän palkkaturvahakemuksen perusteella maksettu työsuhteen viimeisenä päivänä palkkaturvaa 4 000 euroa. Työntekijä hakee myöhemmin omalla palkkaturvahakemuksellaan 20 euron suuruista saatavaa sekä odotusajan palkkaa 600 euroa. 20 euron saatava todetaan palkkaturvamenettelyssä perusteeltaan ja määrältään oikeaksi. Työntekijälle voidaan tällöin maksaa 20 euron saatavan lisäksi odo-

tusajan palkkaa 20 euroa. Nykyisin voimassa olevan lain mukaan työntekijälle tulisi maksaa 20 euron saatavan lisäksi odotusajan palkkaa 600 euroa.

Viivästyneenä maksettaviin saataviin lasketaan mukaan ainoastaan ne saatavat, joista odotusajan palkan maksamisvelvollisuus aiheutuu. Jos työntekijälle maksetaan viivästyneitä saatavia työsuhteen päättyessä, niitä ei huomioida odotusajan palkan suuruutta laskettaessa, koska odotusajan palkan maksuvelvollisuus ei perustu niihin.

Esimerkki: Työntekijän työsuhde on päätynyt 31.7.2009 ja hänelle on konkurssipesän palkkaturvahakemuksen perusteella maksettu työsuhteen päättymispäivänä toukokuun ja kesäkuun kuukausipalkat sekä lomakorvaus. Työntekijälle jäi maksamatta 20 euron suurinen ateriakorvaus, jota hän hakee myöhemmin omalla palkkaturvahakemuksella. Odotusajan palkkaa maksetaan palkkaturvana 20 euroa, vaikka toukokuun ja kesäkuun kuukausipalkat on maksettu viivästyneenä vasta 31.7.2009.

Työsopimuslain ja merimieslain odotusajan palkkaa koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia, vaan muutos koskisi vain palkkaturvan ulottuvuutta. Ehdotetulla muutoksella ei siten olisi vaikutusta työntekijän oikeuteen saada odotusajan palkka täysimääräisenä työnantajaltaan.

9 b §. Lakiin esitetään otettavaksi uusi 9 b §, jonka mukaan työn suorittamisesta aiheutuva kulukorvaus voitaisiin maksaa palkkaturvana, jos se olisi luonteeltaan tavanomainen ja määrältään kohtuullinen. Säännös täsmentäisi, mitkä kulukorvaussaatavat ovat palkkaturvan piirissä ja mitkä eivät.

Palkkaturvan maksamisen ensisijainen edellytys olisi jatkossakin, että kysymys olisi palkkaturvalain 4 §:ssä tai merimiesten palkkaturvalain 3 §:ssä tarkoitetusta työsuhteesta johtuvasta saatavasta. Ehdotettu säännös täsmentäisi palkkaturvan kattavuutta työn suorittamisesta aiheutuvien kustannusten osalta.

Rajanveto palkkaturvana maksettavien ja palkkaturvan ulkopuolelle jäävien kulukorvausten osalta määritettäisiin kulukorvauksen tavanomaisuutta ja kohtuullisuutta koskevien kriteerien avulla. Jotta kulukorvaus voitaisiin maksaa palkkaturvana, kulun olisi oltava ta-

vanomainen. Tavanomaisuudella viitataan siihen, että menettelytapa, jossa työntekijä maksaa työnantajalleen kuuluvan kulun, on luonteeltaan työelämässä tai asianomaisella alalla tyypillinen. Myös työsuhteessa noudatettu pitkäaikainen käytäntö voisi vaikuttaa tavanomaisuuden arviointiin. Tavanomaisia kustannusten korvauksia voisivat olla esimerkiksi työmatkaan liittyvät julkisen liikenteen matkaliput, kilometrikorvaukset, taksimaksut, pysäköintimaksut ja päivärahat. Myös vähäiset tarvike- ja työkaluhankinnat voivat olla työelämässä tavanomaisia. Sen sijaan tavanomaisia kuluja eivät olisi edustuskulut, kuten ravintolalaskut.

Palkkaturvana voitaisiin maksaa ainoastaan kohtuulliset kulukorvaukset. Kohtuullisuudella tarkoitetaan sekä yksittäisen kulun kohtuullisuutta, mutta myös työsuhteessa kertyneiden kulujen kokonaismäärää. Kulut ovat työnantajalle kuuluvia kuluja, joita työntekijä on työnantajansa puolesta suorittanut, vaikka hänellä ei olisi tähän velvollisuutta. Tästä syystä on perusteltua, että palkkaturvajärjestelmä turvaa ainoastaan määrältään kohtuulliset kulukorvaukset. Työntekijältä ei voida tavallisesti edellyttää esimerkiksi suhteellisen suurien lentolippujen ja hotellimajoitusten maksamista. Työntekijä voi yleensä tällaisissa tilanteissa vaatia kuluennakkoa. Työelämässä on myös tavallista, että työntekijälle annetaan käyttöön työnantajan luottokortti tällaisten kulujen maksamista varten. Kohtuullisuusvaatimus ei estäisi yksittäisen suuren kustannuksen korvaamista sellaisessa tilanteessa, jossa kustannus on selvästi yksittäinen, eikä työntekijällä ole tilanteen yllättävyydestä johtuen ollut muuta mahdollisuutta kuin maksaa kustannus omista varoistaan. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi ulkomaille suuntautuvalla työmatkalla.

Palkkaturvajärjestelmän kannalta on tärkeää, ettei työnantajalle kuuluvia kulukorvauksia pyritä tarkoituksellisesti maksattamaan palkkaturvalla. Tällainen menettely voi täyttää väärinkäytöksen tunnusmerkit, jolloin palkkaturva voitaisiin evätä palkkaturvalain 8 §:n perusteella.

11 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi aluehallinnon uudistamishankkeesta johtuvat muutokset. Työvoima- ja elinkeinokeskus korvataan elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-

keskus –nimellä. Lisäksi viittaus työvoima- ja elinkeinokeskuksista annettuun lakiin korvattaisiin viittauksella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettuun lakiin (/).

14 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Takaisinmaksuvelvollisuuden määrittämisestä säädettäisiin uudessa 17 §:n 2 momentissa.

17 §. Lain 17 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan pykälän edellisessä momentissa tarkoitettua tahoja koskeva takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaisiin palkkaturvapäätöksessä tai erikseen maksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös olisi tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on pystytty selvittämään.

Maksettua palkkaturvaa koskeva takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin uuden säännöksen nojalla ratkaista palkkaturvapäätöksessä tai yhdellä tai useammalla takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Säännös olisi tarpeen erityisesti niitä tilanteita varten, joissa työntekijän saatavien peruste ja määrä on saatu selvitettyä, mutta maksettavan palkkaturvan takaisinmaksuvelvollisuus on epäselvää. Tällöin palkkaturva voitaisiin maksaa työntekijälle ja saatavien takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin ratkaista erikseen. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva määräys palkkaturvapäätöksessä tai erillisessä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevassa päätöksessä koskisi vain siinä nimettyjä maksuvelvollisia. Muiden maksuvelvollisten osalta takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin määrätä eri päätöksellä.

Lähtökohtana olisi jatkossakin, että jokainen palkkaturvana maksetuista saatavista vastuussa oleva määrätään takaisinmaksuvelvolliseksi jo palkkaturvapäätöksessä. Jos takaisinmaksuvelvollisuutta koskevat kysymykset ovat epäselviä, voitaisiin perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat maksaa palkkaturvana ja selvittää eri tahojen takaisinmaksuvelvollisuus erikseen. Ehdotetun säännöksen perusteella olisi mahdollista, että takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaisiin yhden maksuvelvollisen osalta jo palkkaturvapäätöksessä ja toisen maksuvelvollisen osalta myöhemmin erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Näin voitai-

siin menetellä silloin, kun ensin mainitun maksuvelvollisuus on selvä, mutta jälkimmäisen maksuvelvollisuus edellyttää lisäselvittelyä.

Ehdotetun säännöksen tarkoitus on mahdollistaa myös sellaisen tahon määrittämisen takaisinmaksuvelvolliseksi, jonka maksuvelvollisuus on ilmennyt vasta myöhemmin. Näin ollen takaisinmaksuvelvolliseksi voitaisiin määrätä liikkeen luovutuksen luovutuksensaaja, joka työsopimuslain 1 luvun 10 §:n perusteella vastaa yhteisvastuussa luovuttajan kanssa myös ennen luovutusta eräänntyneistä saatavista. Merkitystä ei olisi sillä, onko liikkeen luovutus tapahtunut ennen vai jälkeen palkkaturvan maksamisen. Olennaisinta on se, onko luovutuksensaajalle syntynyt työsopimuslain perusteella vastuu sellaista saatavista, joita palkkaturvana on maksettu.

Takaisinmaksuvelvolliseksi määrittämistä ei estäisi se, että maksuvelvolliseksi määrättävä ei olisi palkkaturvalaisissa tarkoitetulla tavalla maksukyvytön. Palkkaturvalain 6 §:ssä säädetty maksukyvyttömyyedellytys koskee ainoastaan palkkaturvan maksamisen edellytyksiä. Käytännössä on tilanteita, joissa saatavasta vastaa maksukyvyttömän työnantajan lisäksi muitakin tahoja, jotka voivat olla maksukykyisiä. Useimmiten tällaisesta tilanteesta on kysymys, kun maksukykyinen henkilö vastaa yhtiömiesasemansa perusteella maksukyvyttömän henkilöyhtiön työntekijän maksamattomista saatavista. Tällainen tilanne voi syntyä myös silloin, kun palkkaturvana on maksettu saatavia, joista työsopimuslain 1 luvun 10 §:n perusteella vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Vakiintuneesti on katsottu, että palkkaturva voidaan tällöin maksaa jälkimmäisen maksukyvyystä riippumatta ja maksukykyinenkin luovutuksensaaja voidaan määrätä maksuvelvolliseksi.

Ehdotetussa sääntelyssä lähtökohtana olisi, että palkkaturva voitaisiin selvien saatavien osalta maksaa ja selvittää takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva asia erikseen. Tällöin voi käydä siten, että myöhemmin todetaan palkkaturvana maksetun sellaisia työntekijän saatavia, joista vastaakin yksin maksukykyinen luovutuksensaaja. Palkkaturvapäätöstä jälkikäteen arvioiden voitaisiin todeta, että palkkaturvana olisikin maksettu saatavia, vaikka

työnantajan (luovutuksensaajan) maksukyvyttömyysedellytys ei olisi täytynyt. Toisaalta saatavat ovat olleet maksamatta, mikä on perimmältään seurausta luovuttajan maksukyvyttömyydestä ja liikkeen luovutustilanteen epäselvyydestä. On perusteltua katsoa, että palkkaturvaviranomainen voisi tästäkin huolimatta määrätä työnantajan (luovutuksensaajan) maksuvelvolliseksi, koska maksukyvyttömyysedellytys on koskenut ainoastaan palkkaturvan maksamista ja maksamalla työntekijän saatavat palkkaturvana, valtio on tullut muodollisesta virheestä huolimatta työntekijän sijaan perimään saatavaa. Tämän jälkeen työntekijällä ei ole enää vaatimuksia työnantajaltaan, vaan saatava on siirtynyt valtiolle. Toinen vaihtoehto, jossa työntekijältä perittäisiin ne palkkaturvana maksetut saatavat takaisin, joihin hänellä on kiistatta ollut oikeus ja edellyttämällä häntä vaatimaan samoja saatavia viime kädessä kanneiteitse työnantajaltaan, ei ole pidettävä kenenkään oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisena vaihtoehtona. Todennäköisesti tämä ei olisi mahdollistakaan, sillä menettely edellyttäisi työntekijän suostumusta, koska oikaisu tapahtuisi hänen vahingokseen. Työntekijällä ei olisi mitään intressiä antaa tällaista suostumusta.

Jos liikkeen luovutus ei ole ollut palkkaturvaviranomaisen tiedossa palkkaturvaa maksettaessa, vaan palkkaturvaviranomainen on katsonut työsuhteen päättyneen, työntekijälle on saatettu maksaa sellaisia saatavia, jotka eivät ole liikkeen luovutuksesta johtuen vielä eräänntyneet maksettavaksi. Tällaisia saatavia voivat olla muun muassa lomakorvaus ja muut lomaetuudet. Jos liikkeen luovutus käy ilmi palkkaturvan maksamisen jälkeen, luovuttajaa ja luovutuksensaajaa ei saa määrätä vastuuseen sellaisista saatavista, jotka on maksettu palkkaturvana, mutta jotka eivät ilmi käyneen liikkeen luovutuksen perusteella olekaan eräänntyneet työntekijän ja työnantajan välisessä suhteessa maksettavaksi. Kysymys on tällöin työntekijän saamasta perusteettomasta edusta tai aiheettomasta palkkaturvaetuudesta, jonka työntekijä on velvollinen palauttamaan palkkaturvalain 29 §:n perusteella. Jos palkkaturvana maksettu eräänntymätön saatava sittemmin eräänntyy maksettavaksi esimerkiksi työsuhteen päättymisen

johdosta, työnantaja tai muu maksuvelvollinen voitaisiin määrätä maksuvelvolliseksi ja saatavan takaisinperinnästä työntekijältä voitaisiin luopua.

Jos jonkun maksuvelvollisen vastuuperusteet ilmenisivät myöhemmin, viranomainen voisi käynnistää hallintomenettelyn takaisinmaksuvelvollisuuden määrittämiseksi. Kysymys olisi siis viranomaisaloitteisesta hallintoasiasta, johon sovellettaisiin hallintolakia. Palkkaturvaviranomaisen olisi tällöin lähetettävä maksuvelvolliseksi katsomalleen taholle lausuntopyyntö takaisinmaksuvelvollisuutta koskien. Lausuntopyynnössä palkkaturvaviranomaisen tulisi tarkoin ilmoittaa, mihin takaisinmaksuvelvollisuus perustuu. Asianosaisella olisi tällöin mahdollisuus lausua vastuuperusteista, saatavien määrästä ja perusteesta tai muista asian ratkaisun kannalta olennaisista seikoista.

Kuulemisen ja asian selvittämisen jälkeen palkkaturvaviranomainen ratkaisisi asian takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Takaisinmaksuvelvolliseksi määrätty voisi hakea takaisinsaantia päätökseen siten kuin palkkaturvalain 27 §:ssä säädetään. Jos palkkaturvaviranomainen maksuvelvollisena pitämänsä taho kuultuaan toteaisi, ettei maksuvelvollisuuden muodostavia vastuuperusteita olisi, on asiasta tehtävä joka tapauksessa päätös. Tällöin päätöksessä todettaisiin, ettei kyseistä taho ole pidettävä asiassa takaisinmaksuvelvollisena.

Pykälän ensimmäisen momentin mukaan saatavien maksamisesta vastuussa oleva on velvollinen maksamaan valtiolle takaisin palkkaturvana maksetut määrät päätöksen antopäivästä lukien laskettavine korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen. Takaisinmaksuvelvollisen koronmaksuvelvollisuus alkaisi siitä lukien, kun hänen takaisinmaksuvelvollisuutensa on ratkaistu.

Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös olisi tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus olisi voitu todeta. Mahdollisuutta tehdä takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös ei olisi palkkaturvalaissa muutoin ajallisesti rajoitettu. Päätös olisi kuitenkin tehtävä, ennen kuin työntekijän saatava maksuvelvolliselta vanhentuisi muun lain perusteella. Tältä osin saataviin

soveltuisi esimerkiksi työsopimuslain määräykset saatavan vanhentumisesta ja kanneajasta. Takaisinmaksuvelvollisuuden määräämisen jälkeen siirryttäisiin noudattamaan palkkaturvalain erityistä vanhentumisaikaa, joka on 10 vuotta sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu.

Esimerkki: Jos palkkaturvapäätös annettaisiin ja palkkaturva maksettaisiin 17.5.2010 ja takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaisiin saatavien maksamisesta vastuussa olevan osalta 13.2.2012, palkkaturvasaatava vanhentuisi 31.12.2020. Palkkaturvasaatavan vanhentumisen ratkaisisi siis palkkaturvapäätöksen tekeminen ja palkkaturvan maksaminen, ei takaisinmaksuvelvollisuuden määrääminen.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi pykälään uusi 3 momentti, jonka mukaan takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksiantoon sovellettaisiin, mitä edellä on palkkaturvalain 14 a §:ssä säädetty. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös, jolla joku on määrätty vastuuseen palkkaturvana maksetuista saatavista, annettaisiin siten tiedoksi hallintolain 60 §:ssä säädettyä todisteellista tiedoksiantoa käyttäen.

18 §. Voimassa olevan palkkaturvalain 18 §:ssä säädetään siitä, että palkkaturvapäätös on täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio. Koska esityksessä ehdotetaan, että työnantajan tai muun maksuvelvollisen takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin määrätä joko palkkaturvapäätöksessä tai erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä, tulisi nämä molemmat päätöstyypit mainita nimenomaisesti säännöksessä.

Esityksessä ehdotetaan, että palkkaturvapäätös ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös olisivat täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio. Täsmennys olisi tarpeen erityisesti siitä syystä, että lainsäädännössä on erikseen nimenomaisesti ratkaistava, voidaanko määrätynlaisessa hallintoasiassa annettulle hallintopäätökselle myöntää ulosottokelpoisuus.

27 §. Työnantajalla ja muulla maksuvelvollisella olisi oikeus hakea takaisinsaantia palkkaturvapäätökseen siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa. Voimassa olevan palkkaturvalain 27 §:n 1 momentin ja merimiesten palkkaturvalain 25 §:n 1 mo-

mentin mukaan takaisinsaantikanne on pantava vireille 60 päivän kuluessa palkkaturvapäätöksen tiedoksisaannista.

Koska esityksessä ehdotetaan, että työnantajan tai muun maksuvelvollisen takaisinmaksuvelvollisuus voitaisiin asettaa joko palkkaturvapäätöksessä tai erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä, tulisi nämä molemmat päätöstyypit mainita säännöksessä.

28 §. Pykälän toiseen momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella [työ- ja elinkeinokeskuksella] olisi oikeus saada salassa pidettävää tietoa palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten säännöksessä nykyisin lueteltujen tahojen lisäksi Eläketurvakeskukselta. Tarvittavien tietojen sisältöä ei voida säännöksessä täsmällisesti määrittellä. Tämän vuoksi oikeus tietojen saantiin olisi kytketty tarpeellisuuskriteerin sijasta tietojen saamisen välttämättömyyskriteeriin.

Välttämättömiä tietoja olisivat verottajalta ja ulosottoviranomaisilta muun muassa tiedot työnantajan verotilityksistä ja muista työnantajasuorituksista maksukyvyttömyyden arviointia varten. Lisäksi palkkaturvaviranomainen voisi eri viranomaisille tehtävin tietopyynnöin varmistautua palkkaturvahakemuksessa ilmoitettujen tietojen oikeellisuudesta, kuten työsuhteen olemassaolosta, työsuhteen kestosta tai palkan suuruudesta. Tämä olisi välttämätöntä erityisesti silloin, kun on syytä epäillä tietojen oikeellisuutta tai kun hakija ei ole antanut hakemuksen käsittelyn kannalta riittäviä tietoja. Usein kysymys on myös siitä, ettei hakijalla ole tarvittavia asiakirjoja saatavien todentamiseksi. Esimerkiksi lomakorvauksen määrän laskeminen voi edellyttää työntekijän ansaintatietojen selvittämistä yli vuoden ajalta.

Lisäksi momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että palkkaturvaviranomaisella olisi oikeus saada nämä tiedot maksutta.

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi myös aluehallinnon uudistamishankkeesta johtuvat muutokset. Työvoima- ja elinkeinokeskus korvataan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus -nimellä.

1.2 Merimiesten palkkaturvalaki

2 §, 9 §, 10 §, 11 §, 13 §, 17 §, 22 §, 24 §, 26 a §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi aluehallinnon uudistamishankkeesta johtuvat muutokset. Työvoima- ja elinkeinokeskus korvataan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus –nimellä ja työvoimatoimisto korvataan työ- ja elinkeinotoimisto –nimellä.

7 §. Pykälä vastaisi asiasisällöltään palkkaturvalain 8 §:ää, johon ehdotetut muutokset on selostettu edellä.

8 §. Pykälän 2 momentti vastaa sisällöltään palkkaturvalain 9 §:n 2 momenttia, johon ehdotetut muutokset on selostettu edellä.

8 b §. Palkkaturvalakiin ehdotetaan edellä lisättäväksi uusi 9 b §, joka koskee palkkaturvan ulottuvuutta työnteossa syntyneiden kustannusten osalta. Merimiesten palkkaturvalakiin ehdotetaan lisättäväksi vastaava uusi 8 b §.

12 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Takaisinmaksuvelvollisuuden määrittämisestä säädettäisiin uudessa 15 §:n 2 momentissa.

15 §. Palkkaturvalain 17 §:ään ehdotetaan edellä lisättäväksi uusi 2 momentti, joka koskee takaisinmaksuvelvollisuuden määrittämistä. Merimiesten palkkaturvalain 15 §:ään liittäisiin vastaava uusi 2 momentti.

16 §. Pykälä vastaisi asiasisällöltään palkkaturvalain 18 §:ää, johon ehdotetut muutokset on selostettu edellä.

25 §. Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään palkkaturvalain 27 §:n 1 momenttia, johon ehdotetut muutokset on selostettu edellä.

26 §. Säännös vastaa sisällöltään palkkaturvalain 28 §:ää, johon ehdotetut muutokset on selostettu edellä.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta samanaikaisesti aluehallinnon uudistamista koskevien muutosten kanssa.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Edellä on esitetty, että palkkaturvaviranomaisen tiedonsaantioikeuksia laajennettaisiin

siin siten, että palkkaturvaviranomaisella olisi salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada tietoa nykyisten tahojen lisäksi Eläketurvakeskukselta.

Tietojen saantioikeus on nykyisin kytketty tietojen tarpeellisuuskriteeriin. Palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten tarpeellisia tietoja ei ole kuitenkaan laissa lueteltu. Perustuslakivaliokunta on lausuntojensa (PeVL 7/2000, PeVL 14/2002 ja PeVL 23/2006) perusteella pitänyt tärkeänä, että väljässä ja ulottuvuudeltaan laajassa sääntelyssä tiedonsaantioikeus rajoitetaan kosemaan välttämättömiä tietoja. Sen sijaan, jos luovutettavien tietojen sisältö on rajattu täsmällisesti, on tietojen luovuttaminen voinut koskea jonkin tarkoituksen vuoksi tarpeellisia tietoja.

Edellä sanotun perusteella esityksessä ehdotetaan tietojen saannin edellytykseksi tarpeellisuuskriteerin sijasta välttämättömyyskriteeri.

Esityksessä ehdotetaan myös takaisinmaksuvelvollisuuden määrittämistä koskevaan menettelyyn muutoksia. Nykyinen lainsäädäntö rakentuu ajatukselle, että palkkaturvana maksetun saatavan takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaisiin yhdellä kertaa kaikkien maksuvelvollisten osalta ja lähtökohtaisesti palkkaturvapäätöksellä. Kysymys on tilanteista, joissa myöhemmin ilmenee uusia vastuuperusteita, joiden perusteella saatavasta vastaisi jokin muukin kuin aiemmin maksuvelvolliseksi määrätty taho. Nykyisen palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain pohjalta on epäselvää, voiko palkkaturvaviranomainen ratkaista tätä tahoja koskevan maksuvelvollisuuden eri päätöksellä ainakaan sillä tavoin, että tehty päätös olisi täytäntöönpanokelpoinen.

Esityksessä ehdotettu muutos takaisinmaksuvelvollisuuden määrittämistä koskevaan menettelyyn korostaisi nykytilaan nähden sitä, että palkkaturvaviranomaisen ratkaisu jonkun maksuvelvollisuudesta koskisi vain kyseistä asianosaista, eikä se estäisi myöhemmin asettamasta muitakin saatavien maksamisesta vastuussa olevia takaisinmaksuvelvollisiksi. Toisin sanoen päätöksen oikeusvoimavaikutus ei ulotu asianosaispiirin ulkopuolelle. Näin ollen ehdotettu muutos ei

merkitsisi poikkeusta hallintopäätöksen pysyvyyttä koskeviin vaatimuksiin.

Esitys ei näin ollen sisällä perusoikeuksien kannalta merkittäviä muutoksia. Lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**palkkaturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä marraskuuta 1998 annetun palkkaturvalain (866/1998) 14 §:n 2 momentti,
muutetaan 3 §, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 ja 13 §, 15 §:n 3 momentti, 18 ja 19 §, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 27 §:n 1 momentti sekä 28 ja 28 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 2 momentti laissa 78/2001, 11 § osaksi laissa 135/2004, 26 §:n 1 momentti laissa 1093/2006, 28 § osaksi laeissa 938/2004 ja 364/2006 ja 28 a § viimeksi mainitussa laissa, sekä
lisätään lakiin uusi 9 b § ja 17 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 938/2004, uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittamisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

2 luku

Palkkaturvan saamisen edellytykset

8 §

Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;

2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;

3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia;

4) työntekijä on jatkanut työsuhteessa vielä senkin jälkeen, kun hänen on täytynyt tietää, ettei työnantaja kykene suoriutumaan palkanmaksustaan.

9 §

Palkkaturvan enimmäismäärä

Työsopimuslain 2 luvun 14 §:ssä tarkoitettua odotusajan palkkaa ei makseta enempää kuin palkkaturvana maksetaan saatavia, joiden viivästymisestä odotusajan palkan maksumallisuus aiheutuu.

9 b §

Työn suorittamisesta aiheutuvat matka- tai muut kustannukset

Työntekijälle työn suorittamisesta aiheutunut matka- tai muu kustannus, jonka maksamisesta työnantaja on vastuussa, maksetaan palkkaturvana, jos se on luonteeltaan tavanomainen ja määrältään kohtuullinen.

3 luku

Palkkaturvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

10 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistoon tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Palkkaturvahakemuksen käsittelee ja päätöksen asiassa tekee työnantajan kotipaikan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jollei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (1) 5 §:n nojalla toisin ole määrätty. Jos kotipaikasta ei ole selvyttä, asian käsittelee se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella hakemuksessa tarkoitettu työ pääasiallisesti on tehty. Työnantajan ollessa konkurssissa päätöksen tekee se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueen tuomioistuimessa työnantajan konkurssiasia konkurssilain 7 luvun mukaan käsitellään.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi yksittäistapauksessa siirtää palkkaturvahakemuksen käsittelyn toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta toiselle keskukselle.

13 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamista olevista työsuhteesta johtuvista saattavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

4 luku

Palkkaturvapäätös ja palkkaturvan maksaminen

15 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

5 luku

Takaisinmaksuvelvollisuus

17 §

Takaisinmaksuvelvollisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työntekijän saatavien maksamisesta vastuussa olevan takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaan palkkaturvapäätöksessä tai erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on voitu todeta.

Takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksiintoon sovelletaan vastaavas-

ti, mitä palkkaturvapäätöksen tiedoksiannosta 14 a §:ssä säädetään.

18 §

Palkkaturvapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei tuomioistuin käsitellessään palkkaturvaa koskevaa riitää määrää, ettei päätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

19 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettävään määrään saakka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

6 luku

Muutoksenhaku

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.

27 §

Työnantajan takaisinsaantikanne

Työnantaja ja muu maksuvelvollinen saa hakea takaisinsaantia palkkaturvapäätökseen tai takaisinmaksuvelvollisuutta koskevaan päätökseen siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa. Takaisinsaantikanne on pantava vireille 60 päivän kuluessa palkkaturvapäätöksen tai takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksisaannista.

7 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta,

ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten välttämättömät tiedot.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuskella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuskella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä viireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .

2.

Laki**merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 15 päivänä joulukuuta 2000 annetun merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 12 §:n 2 momentti,
muutetaan 2 §, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 16 ja 17 §, 22 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti sekä 26 § ja 26 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 24 §:n 1 momentti laissa 1094/2006, 26 § osaksi laeissa 939/2004 ja 365/2006 ja 26 a § viimeksi mainitussa laissa, sekä
lisätään lakiin uusi 8 b § ja 15 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 939/2004, uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueeseen Uudenmaan maakunta kuuluu, tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

2 luku

Palkkaturvan saamisen edellytykset

7 §

Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;

2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;

3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia;

4) työntekijä on jatkanut työsuhteessa vielä senkin jälkeen, kun hänen on täytynyt tietää, ettei työnantaja kykene suoriutumaan palkanmaksustaan.

8 §

Palkkaturvana maksettavan vahingonkorvauksen tai hyvityksen ja odotusajan palkan enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Merimieslain 18 §:n 5 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa ei makseta enempää kuin palkkaturvana maksetaan saatavia, joiden viivästymisestä odotusajan palkan maksuvelvollisuus aiheutuu.

8 b §

Työn suorittamisesta aiheutuvat matka- tai muut kustannukset

Työntekijälle työn suorittamisesta aiheutunut matka- tai muu kustannus, jonka maksamisesta työnantaja on vastuussa, maksetaan

palkkaturvana, jos se on luonteeltaan tavanomainen ja määrältään kohtuullinen.

3 luku

Palkkaturvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

9 §

Hakemus ja hakija

Hakemus on toimitettava työ- ja elinkeino-toimistoon tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

10 §

Kuuleminen

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tiedossa ja tiedoksiänto voi tapahtua vaivattomasti.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

4 luku

Palkkaturvapäätös ja palkkaturvan maksaminen

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

5 luku

Takaisinmaksuvelvollisuus

15 §

Takaisinmaksuvelvollisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työntekijän saatavien maksamisesta vastuussa olevan takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaan palkkaturvapäätöksessä tai erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on voitu todeta.

Takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksiäntöön sovelletaan vastaavasti, mitä palkkaturvapäätöksen tiedoksiäntöä 12 a §:ssä säädetään.

16 §

Palkkaturvapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei tuomioistuimien käsitellessään palkkaturvaa koskevaa riitaa määrää, ettei päätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

17 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston asetuksella säädettävään määrään saakka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudesta.

Ministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

6 luku

Muutoksenhaku

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lau-

suntonsa ja kertyneet asiakirjat työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.

25 §

Työnantajan takaisinsaantikanne

Työnantaja ja muu maksuvelvollinen saa hakea takaisinsaantia palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskevaan päätökseen siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa. Takaisinsaantikanne on pantava vireille 60 päivän kuluessa palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksisaannista.

7 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten välttämättömät tiedot.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan

unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä viireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Elinkeinoministeri *Mauri Pekkarinen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

palkkaturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä marraskuuta 1998 annetun palkkaturvalain (866/1998) 14 §:n 2 momentti,
muutetaan 3 §, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 ja 13 §, 15 §:n 3 momentti, 18 ja 19 §, 24 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 27 §:n 1 momentti sekä 28 ja 28 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 9 §:n 2 momentti laissa 78/2001, 11 § osaksi laissa 135/2004, 26 §:n 1 momentti laissa 1093/2006, 28 § osaksi laeissa 938/2004 ja 364/2006 ja 28 a § viimeksi mainitussa laissa, sekä
lisätään lakiin uusi 9 b § ja 17 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 938/2004, uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Viranomaiset

Asianomainen ministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. *Työvoima- ja elinkeinokeskus* tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

2 luku

Palkkaturvan saamisen edellytykset

8 §

Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Viranomaiset

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä. *Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus* tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

2 luku

Palkkaturvan saamisen edellytykset

8 §

Väärinkäytösten estäminen

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;

2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;

3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia.

1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;

2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;

3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia;

4) *työntekijä on jatkanut työsuhteessa vielä senkin jälkeen, kun hänen on täytynyt tietää, ettei työnantaja kykene suoriutumaan palkanmaksustaan.*

9 §

Palkkaturvan enimmäismäärä

Työsopimuslain 2 luvun 14 §:ssä *tarkoitettua odotusajan palkasta maksetaan enintään se määrä, joka palkkaturvana maksetaan muiden työsuhteesta johtuvien saatavien suorituksiksi.*

9 §

Palkkaturvan enimmäismäärä

Työsopimuslain 2 luvun 14 §:ssä *tarkoitettua odotusajan palkkaa ei makseta enempää kuin palkkaturvana maksetaan saatavia, joiden viivästymisestä odotusajan palkan makselvöllisyys aiheutuu.*

9 b §

Työn suorittamisesta aiheutuvat matka- tai muut kustannukset

Työntekijälle työn suorittamisesta aiheutunut matka- tai muu kustannus, jonka maksamisesta työnantaja on vastuussa, maksetaan palkkaturvana, jos se on luonteeltaan tavanomainen ja määrältään kohtuullinen.

3 luku

Palkkaturvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

10 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava *työvoimatoimistoon* tai *työvoima- ja elinkeinokeskukseen*. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen *edustustoihin*.

3 luku

Palkkaturvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

10 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava *työ- ja elinkeinotoimistoon* tai *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen*. Ulkomailla tehtyä työtä koskeva palkkaturvahakemus voidaan ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Palkkaturvahakemuksen käsittelee ja päätöksen asiassa tekee työnantajan kotipaikan työvoima- ja elinkeinokeskus, jollei työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetun lain (23/1997) 2 §:n 3 momentin nojalla toisin ole määrätty. Jos kotipaikasta ei ole selvyttä, asian käsittelee se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueella hakemuksessa tarkoitettu työ pääasiallisesti on tehty. Työnantajan ollessa konkurssissa päätöksen tekee se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka alueen tuomioistuimessa työnantajan konkurssiasia konkurssilain 7 luvun mukaan käsitellään.

Asianomainen ministeriö voi yksittäistapauksessa siirtää palkkaturvahakemuksen käsittelyn toimivaltaiselta työvoima- ja elinkeinokeskukselta toiselle keskukselle.

13 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä työvoima- ja elinkeinokeskuksen kanssa selvítettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

4 luku

Palkkaturvapäätös ja palkkaturvan maksaminen

14 §

Palkkaturvapäätös

Palkkaturvapäätöksessä on määrättävä 17 §:n mukaisesta takaisinmaksuvelvollisuudesta. Jos kysymystä takaisinmaksuvelvollisuudesta ei voida ratkaista huomattavasti viivyt-

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Palkkaturvahakemuksen käsittelee ja päätöksen asiassa tekee työnantajan kotipaikan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jollei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (1) 5 §:n nojalla toisin ole määrätty. Jos kotipaikasta ei ole selvyttä, asian käsittelee se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueella hakemuksessa tarkoitettu työ pääasiallisesti on tehty. Työnantajan ollessa konkurssissa päätöksen tekee se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueen tuomioistuimessa työnantajan konkurssiasia konkurssilain 7 luvun mukaan käsitellään.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi yksittäistapauksessa siirtää palkkaturvahakemuksen käsittelyn toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta toiselle keskukselle.

13 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa selvítettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

4 luku

Palkkaturvapäätös ja palkkaturvan maksaminen

14 §

Palkkaturvapäätös

(2 mom. kumotaan)

tämättä palkkaturvan myöntämistä, päätös takaisinmaksuvelvollisuudesta voidaan tehdä erikseen. Päätös on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on pystytty selvittämään.

15 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta työvoima- ja elinkeinokeskus saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasaatavan kuittauksen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

5 luku

Takaisinmaksuvelvollisuus

15 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain mukaisen vastasaatavan kuittauksen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

5 luku

Takaisinmaksuvelvollisuus

17 §

Takaisinmaksuvelvollisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työntekijän saatavien maksamisesta vastuussa olevan takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaan palkkaturvapäätöksessä tai erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on voitu todeta.

Takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan vastaavasti, mitä palkkaturvapäätöksen tiedoksiannosta 14 a §:ssä säädetään.

18 §

Palkkaturvapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Palkkaturvapäätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei tuomioistuimien käsitellessään palkkaturvaa koskevaa riitaa määrää, ettei päätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

18 §

Palkkaturvapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei tuomioistuimien käsitellessään palkkaturvaa koskevaa riitaa määrää, ettei päätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

19 §

Maksuhuojennukset

Asianomainen ministeriö ja asetuksella säädettyään määrään *saakka työvoima- ja elinkeinokeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudesta.

Asianomaisen ministeriön ja *työvoima- ja elinkeinokeskuksen* maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

6 luku

Muutoksenhaku

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava työvoima- ja elinkeinokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Työvoima- ja elinkeinokeskuksen* on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.

19 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja asetuksella säädettyään määrään saakka *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista näihin rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan taikka osaksi maksuvelvollisuudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* maksuhuojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

6 luku

Muutoksenhaku

24 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

26 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muilla kuin 21 ja 22 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.

27 §

Työnantajan takaisinsaantikanne

Työnantaja ja muu maksuvelvollinen saa hakea takaisinsaantia *palkkaturvapäätökseen* siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa. Takaisinsaantikanne on pantava vireille 60 päivän kuluessa palkkaturvapäätöksen tiedoksisaannista.

27 §

Työnantajan takaisinsaantikanne

Työnantaja ja muu maksuvelvollinen saa hakea takaisinsaantia *palkkaturvapäätökseen tai takaisinmaksuvelvollisuutta koskevaan päätökseen* siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa. Takaisinsaantikanne on pantava vireille 60 päivän kuluessa palkkaturvapäätöksen tai takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksisaannista.

7 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *työvoima- ja elinkeinokeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja työvoimatoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten *tarpeelliset tiedot*.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

7 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten *välttämättömät tiedot*.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

28 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

2.

Laki**merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 15 päivänä joulukuuta 2000 annetun merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 12 §:n 2 momentti,
muutetaan 2 §, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §, 13 §:n 2 momentti, 16 ja 17 §, 22 §:n 3 momentti, 24 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti sekä 26 § ja 26 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 24 §:n 1 momentti laissa 1094/2006, 26 § osaksi laeissa 939/2004 ja 365/2006 ja 26 a § viimeksi mainitussa laissa, sekä
lisätään lakiin uusi 8 b § ja 17 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 939/2004, uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

2 §

2 §

*Viranomaiset**Viranomaiset*

Palkkaturva-asioita hoitava ministeriö, jäljempänä ministeriö, ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä.

Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskus tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa lain toimeenpanoa sekä vastaa palkkaturvajärjestelmän kehittämisestä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka toimialueeseen Uudenmaan maakunta kuuluu, tekee päätöksen palkkaturva-asiassa sekä huolehtii muista lain täytäntöönpanoon liittyvistä tehtävistä.

2 luku

2 luku

*Palkkaturvan saamisen edellytykset***Palkkaturvan saamisen edellytykset**

7 §

7 §

*Väärinkäytösten estäminen**Väärinkäytösten estäminen*

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

Palkkaturvaviranomaisella on perustellusta syystä oikeus evätä palkkaturva tai harkita maksettavan palkkaturvan määrä seuraavissa tilanteissa:

1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;

2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;

3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia.

1) työntekijän saatava perustuu sopimukseen tai järjestelyyn, joka on ilmeisesti tehty palkkaturvan saamiseksi;

2) palkkaturvana haettu saatava on ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä tehtyyn työhön ja muihin olosuhteisiin nähden voidaan pitää kohtuullisena;

3) työntekijä hakee toistuvasti palkkaturvana samaan työnantajaan kohdistuvia saatavia;

4) *työntekijä on jatkanut työsuhteessa vielä senkin jälkeen, kun hänen on täytynyt tietää, ettei työnantaja kykene suoriutumaan palkanmaksustaan.*

8 §

Palkkaturvana maksettavan vahingonkorvauksen tai hyvityksen ja odotusajan palkan enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Merimieslain 18 §:n 5 momentissa tarkoitusta odotusajan palkasta maksetaan enintään se määrä, joka palkkaturvana maksetaan muiden työsuhteesta johtuvien saatavien suorituksena.

3 luku

Palkkaturvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työvoimatoimistoon tai työvoima- ja elinkeinokeskukseen. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

8 §

Palkkaturvana maksettavan vahingonkorvauksen tai hyvityksen ja odotusajan palkan enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Merimieslain 18 §:n 5 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa ei makseta enempää kuin palkkaturvana maksetaan saatavia, joiden viivästyminen odotusajan palkan maksuvelvollisuus aiheutuu.

8 b §

Työn suorittamisesta aiheutuvat matka- tai muut kustannukset

Työntekijälle työn suorittamisesta aiheutunut matka- tai muu kustannus, jonka maksamisesta työnantaja on vastuussa, maksetaan palkkaturvana, jos se on luonteeltaan tavallinen ja määrältään kohtuullinen.

3 luku

Palkkaturvan hakeminen ja hakemuksen käsittely

9 §

Hakemus ja hakijat

Hakemus on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistoon tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Hakemuksen voi ulkomailla jättää myös Suomen edustustoon.

10 §

Kuuleminen

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on *työvoima- ja elinkeinokeskuksen* tiedossa ja tiedoksianto voi tapahtua vaivattomasti.

10 §

Kuuleminen

Silloin kun työnantaja ei omista alusta, jolla tehtyyn työhön merimiehen palkkaturvana hakemat saatavat perustuvat, hakemus on annettava tiedoksi myös aluksen omistajalle, jos tämä on *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* tiedossa ja tiedoksianto voi tapahtua vaivattomasti

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä *työvoima- ja elinkeinokeskuksen* kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

11 §

Pesänhoitajan työsuhdesaatavaluettelo

Konkurssipesän hoitajan on viipymättä konkurssin alettua laadittava luettelo maksamatta olevista työsuhteesta johtuvista saatavista. Pesänhoitajan on yhteistyössä *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* kanssa selvitettävä, mitkä saatavista voidaan maksaa palkkaturvana. Pesänhoitajan on varattava työntekijöille tai näiden edustajille tilaisuus lausua käsityksensä luetteloon merkityistä saatavista.

4 luku

Palkkaturvapäätös ja palkkaturvan maksaminen

12 §

Palkkaturvapäätös

Palkkaturvapäätöksessä on määrättävä 15 §:n mukaisesta takaisinmaksuvelvollisuudesta. Jos kysymystä takaisinmaksuvelvollisuudesta ei voida ratkaista huomattavasti viivytämättä palkkaturvan myöntämistä, päätös takaisinmaksuvelvollisuudesta voidaan tehdä erikseen. Tämä päätös on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on pystytty selvittämään.

4 luku

Palkkaturvapäätös ja palkkaturvan maksaminen

12 §

Palkkaturvapäätös

(2 mom. kumotaan)

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta työvoima- ja elinkeinokeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

5 luku

Takaisinmaksuvelvollisuus

15 §

Takaisinmaksuvelvollisuus

13 §

Palkkaturvan maksaminen

Työntekijälle maksettavasta palkkaturvasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus saa käyttää valtion tämän lain tai palkkaturvalain (866/1998) mukaisen vastasaatavan kuittaukseen enintään sen osan, joka työntekijän palkasta lain mukaan on ulosmitattavissa.

5 luku

Takaisinmaksuvelvollisuus

15 §

Takaisinmaksuvelvollisuus

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työntekijän saatavien maksamisesta vastuussa olevan takaisinmaksuvelvollisuus ratkaistaan palkkaturvapäätöksessä tai erillisellä takaisinmaksuvelvollisuutta koskevalla päätöksellä. Takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun takaisinmaksuvelvollisuus on voitu todeta.

Takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan vastaavasti, mitä palkkaturvapäätöksen tiedoksiannosta 12 a §:ssä säädetään.

16 §

Palkkaturvapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Palkkaturvapäätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei tuomioistuimien käsitellessään palkkaturvaa koskevaa riitaa määrää, ettei päätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

17 §

Maksuhuojennukset

Ministeriö ja valtioneuvoston asetuksella

16 §

Palkkaturvapäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskeva päätös on heti täytäntöön pantavissa niin kuin lainvoimainen tuomio, jollei tuomioistuimien käsitellessään palkkaturvaa koskevaa riitaa määrää, ettei päätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

17 §

Maksuhuojennukset

Työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneu-

säädettävään määrään saakka *työvoima- ja elinkeinokeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja *työvoima- ja elinkeinokeskuksen* maksuhojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

6 luku

Muutoksenhaku

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava *työvoima- ja elinkeinokeskukselle* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Työvoima- ja elinkeinokeskuksen* on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.

voston asetuksella säädettävään määrään saakka *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus* voi työllisyyden turvaamiseksi tärkeistä tai muista tähän rinnastettavista syistä taikka perimisen ollessa maksuvelvollisen taloudellinen asema huomioon ottaen kohtuutonta myöntää maksun suoritukselle lykkäystä tai vapauttaa työnantajan tai muun maksuvelvollisen kokonaan tai osaksi maksuvelvollisuudestaan.

Ministeriön ja *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* maksuhojennusta koskevassa asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

6 luku

Muutoksenhaku

22 §

Saatavan selvittäminen työnantajan konkurssissa ja aluksen pakkohuutokaupassa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus tehdä muistutus sellaista konkurssissa tai aluksen pakkohuutokaupassa valvottua saatavaa vastaan, joka voi tulla palkkaturvana maksettavaksi.

24 §

Hallintovalitus

Palkkaturvapäätökseen, jolla saatava on hylätty muulla kuin 19 ja 20 §:ssä mainituilla perusteilla tai jätetty tutkimatta, työntekijä saa hakea muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle* 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen* on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä, lausuntonsa ja kertyneet asiakirjat työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle.

25 §

Työnantajan takaisinsaantikanne

Työnantaja ja muu maksuvelvollinen saa hakea takaisinsaantia *palkkaturvapäätökseen* siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa. Takaisinsaantikanne on pantava viireille 60 päivän kuluessa *palkkaturvapäätökseen* tiedoksisaannista.

25 §

Työnantajan takaisinsaantikanne

Työnantaja ja muu maksuvelvollinen saa hakea takaisinsaantia *palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskevaan päätökseen* siinä tuomioistuimessa, jossa työnantajan olisi vastattava työpalkkasaatavaa koskevassa asiassa. Takaisinsaantikanne on pantava viireille 60 päivän kuluessa *palkkaturvaa ja takaisinmaksuvelvollisuutta koskevan päätöksen* tiedoksisaannista.

7 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *työvoima- ja elinkeinokeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja työvoimatoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten *tarpeelliset tiedot*.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Työvoima- ja elinkeinokeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia tai

7 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Tiedonsaanti ja virka-apu

Työnantaja on velvollinen antamaan lain täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot *elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle*, jolla on oikeus tarkistaa tiedot työnantajan kirjanpidosta. Poliisiviranomainen on velvollinen antamaan tarpeellista virka-apua tietojen hankkimiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus saada *maksutta* salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä veroviranomaisilta, ulosottoviranomaisilta, työsuojeluviranomaisilta, Kansaneläkelaitokselta, *Eläketurvakeskukselta*, työttömyyskassoilta ja työ- ja elinkeinotoimistoilta palkkaturvahakemuksen käsittelyä varten *välttämättömät tiedot*.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus hankkia palkkaturva-asian käsittelyä varten tarpeellisia tietoja myös muun Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asioita hoitavalta viranomaiselta tai yhteisöltä.

26 a §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tie-

luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

don saantia tai luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion palkkaturva-asiaa hoitavalle viranomaiselle tai yhteisölle siellä vireillä olevan palkkaturva-asian käsittelyä varten välttämättömiä tietoja.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*